

сім'ї, в суспільстві і так далі, а також свобода не вірити в жодних богів, не сповідувати жодної релігії, не мати релігійних переконань, нейтрально ставитися до релігії.

Свободу совісті можна визначити як можливість самостійно, без примусу (у тому числі й державного) формувати власні моральні судження, діяти відповідно до своїх переконань, а також поширювати їх. Суть цих переконань може мати як світський, так і релігійний характер.

Підтверджуючи прихильність до загальноновизнаних принципів та норм міжнародного права, Конституція України закріпила як правову основу такі цивілізовані норми, як свобода світогляду та віросповідання (ч. 1 ст. 35) та світськість держави (ч. 3 ст. 35).

Право діяти відповідно до релігійних та інших переконань надає можливість кожному обирати спосіб життя, у тому числі характер роботи, поведінки в сім'ї, у громадських місцях тощо, виходячи зі своїх переконань та за неодмінної умови, що ці дії не порушуватимуть законодавство, встановлений правопорядок і посягати на права та свободи інших осіб.

Свобода совісті, рівність прав людини і громадянина, відокремлення релігійних об'єднань від держави та їх рівність, поряд з ідеологічним різноманіттям, як засіб захисту людини, суспільства від ідеологічного панування будь-яких доктрин і структур виступає основою правової демократичної держави, діяльність якої спрямована на побудову відкритого громадянського суспільства.

Проте іноді можна спостерігати такі проблеми, що виникають між релігією та державою у процесі реалізації права на свободу віросповідання: 1) заперечення багатьма релігіями можливості проходити військову службу зі зброєю в руках; 2) таємниця віросповідання та зловживання цим правом; 3) підтримка урядом чи державними службовцями певної релігії та явне нехтування правами віруючих іншої релігії; 4) проблеми правового регулювання власності релігійних організацій у секуляризованих суспільствах; 5) поява нових релігійних рухів (маргінальних релігійних сект, культів, деструктивних релігійних та опозиційних релігійних організацій) та спроби представників таких організацій запровадити програми навчання у школах без згоди на це батьків; 6) зрощення влади та релігії.

При демократичному режимі держава та релігійні інститути повинні зберігати незалежність одна від одної та виявляти взаємну повагу. Слід зазначити, що і міжнародна практика регулювання діяльності релігійних об'єднань у демократичних державах передбачає суворе обмеження можливості державного втручання у внутрішні справи релігійних об'єднань чи принаймні має таку тенденцію.

Ю. Волкова

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЮРИДИЧНОГО ВИЗНАННЯ СОМАТИЧНИХ ПРАВ

Y. Volkova

CURRENT ISSUES OF LEGAL RECOGNITION OF SOMATIC RIGHTS

Інтенсивний розвиток науки та стрімкий технологічний прогрес, будучи основними характеристиками сучасного суспільства, не можуть не позначитися на етико-правових засадах останнього. В історичній ретроспективі кожен етап розвитку соціуму об'єктивно супроводжувався формуванням та наступним державним закріпленням певного «покоління прав».

Права першого покоління відбивають баланс відносин держава — особистість, закріплені у перших конституційних актах буржуазних держав. До цих прав відносять особисті та політичні права людини: право на життя, право на свободу та особисту недоторканність, свободу пересування, виборчі права та ін. Права другого покоління — результат боротьби професійних спілок і руху працівників за свої права. Реалізація соціальної функції держави призвела до закріплення в законодавчих актах блоку соціально-економічних прав: права на соціальне забезпечення, права на працю, права на освіту та ін.

Третє покоління прав людини формувалося після Другої світової війни. Більшість дослідників відносять до третього покоління прав людини т. зв. колективні права, становлення яких відбувалося в період звільнення народів і націй від колоніальної залежності, чому активно сприяла ООН. До таких прав, зокрема, відносять право на мир, право на розвиток, право на самовизначення, право на захист від міжнародного тероризму та організованої злочинності, право на користування спільною культурною спадщиною та технічними досягненнями людства, рівне право доступу до інформаційних досягнень цивілізації, право на здорове довкілля. До третього покоління прав також відносять права найбільш уразливих категорій населення, які за своїми соціальними, політичними, фізіологічними та іншими причинами не мають рівних з іншими можливостей здійснювати спільні для всіх права та свободи, а тому потребують певної підтримки держави та міжнародної спільноти. Це права інвалідів, національних меншин, жінок, дітей, біженців та ін.

Становлення четвертого покоління правами людини почалося на межі ХХ–ХХІ ст. Серед численних підходів до визначення четвертого покоління прав людини можна виокремити групу соматичних прав. Соматичні права (з грец. soma — тіло) є групою прав особистості, які пов'язані з його фізичним існуванням і розпорядженням своїм тілом. Слід зазначити, що питання існування соматичних прав є досить дискусійним у науковій юридичній літературі. До соматичних прав відносять, зокрема: право на смерть (евтаназія), права людини розпоряджатися своїми тканинами і органами, право на зміну статі, репродуктивні права т. зв. позитивного характеру (штучне запліднення) і репродуктивні права негативного характеру (аборт, стерилізація, контрацепція), сексуальні права, право клонування. Цей перелік не можна вважати вичерпним, збільшення соматичних прав людини безпосередньо пов'язано з новітніми досягненнями біомедицини та медичними технологіями.

Слід зазначити, що нормативно-правова регламентація відповідних суспільних відносин пов'язана з цілим комплексом морально-етичних і духовних проблем, тому що права, які розглядаються, відрізняються суто особистим характером та тісним взаємозв'язком з фізіологічною природою людини. Поява та розвиток соматичних прав особистості тісно пов'язана з таким явищем, як біоетика, яка є міждисциплінарною галуззю дослідження умов та наслідків науково-технічного прогресу в біомедицині та, як наслідок, вплив цього науково-технічного прогресу на систему людських цінностей. У цілому нині біоетика покликана встановити розумні обмеження у розвитку соматичних прав.

Питанням етичної складової соматичних прав людини вже присвячено низку міжнародних документів та рішень міжнародних організацій, серед яких варто відзначити Декларацію про клонування людини 2005 р., Декларацію про генетичні дані людини 2003 р., Загальну декларацію про біоетику та права людини 2005 р.,

Конвенцію про захисту прав та гідності людини у зв'язку із застосуванням досягнень біології та медицини 1997 р.

При вивченні та аналізі цього, досить делікатного питання — про соматичні (тілесні) права людини — не можна обійтися позицією лише науки, але також необхідно враховувати і позицію Церкви. З цілком зрозумілих причин Церква не поділяє такого прогресу людства і не підтримує людей, які прагнуть добровільно піти з життя, змінити стать, зробити аборт тощо. Усі ці дії суперечать православним догмам.

Таким чином, інститут соматичних прав, його правове регулювання як в Україні, так і за її межами, є досить проблемним та дискусійним. Відповідно, цей інститут потребує додаткового вивчення й осмислення, у тому числі і з метою вироблення його наукового та загального нормативного рішення.

СЕКЦІЯ:
ВОКАЛЬНО-ХОРОВА КУЛЬТУРА: ТРАДИЦІЇ ТА НОВАЦІЇ

Х. Флейчук

**УРТЕКСТОВА РЕДАКЦІЯ 35 ДУХОВНИХ ХОРОВИХ КОНЦЕРТІВ
ДМИТРА БОРТНЯНСЬКОГО: НОВІ КЛЮЧІ ДО ВИКОНАВСЬКОЇ
ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПАРТИТУР КОМПОЗИТОРА**

K. Fleischuk

**THE URTEXT EDITION OF DMYTRO BORTNIANSKYI'S 35 SACRED CHORAL
CONCERTOS: NEW KEYS TO THE PERFORMANCE INTERPRETATION
OF COMPOSER'S SCORES**

Актуалізуючи в пропонованій розвідці вузькопрофесійні питання виконавської інтерпретації чотириголосих духовних хорових концертів Дмитра Бортнянського, намагаємося долучитися до осмислення проблеми, яка в сьогодишніх геополітичних і соціокультурних обставинах стоїть як ніколи гостро й доволі наполегливо з'ясовується в українському музикознавчому дискурсі, а саме: як генетично закладений через національну належність і так органічно засвоєний та репродукований у церковно-хоровій творчості Д. Бортнянського український духовно-інтонаційний код наблизити до максимальної читабельності передусім у соціокультурному просторі нашої держави, а відтак — у світі загалом.

Адже, навіть на 32-му році Незалежності нам доводиться долати міцно вкорінені завдяки «старанням» північно-східних сусідів виконавські стереотипи, штучно сформовані та великою мірою чужі українському менталітету уявлення про Бортнянського як про композитора недостатньо глибокого, «солодкавого», спрямованого на досягнення душевно-емоційних, а не молитовно-інтровертивних виконавсько-слухацьких рефлексій.

Так, «невідомим» Д. Бортнянський до сьогодні продовжує залишатися не лише у втрачених, забутих, свідомо знищених чи викривлених фактах і партитурах, але й у, здавалось би, добре відомих, часто виконуваних 35 духовних хорових концертах, які абсолютно переважають більшості виконавців доступні виключно в редакції Петра Чайковського, яка, як впливає з багатьох висловлювань останнього, далеко не повністю відображає авторський задум самого Бортнянського.